

*Бавико О. Є.,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва і торгівлі,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса*

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕНТРОПІЇ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасний етап розвитку людства характеризується постійним зростанням ентропії соціально-економічних процесів. На початку XXI століття основна причина постійних змін та хаотизації вбачалась у прискореному інноваційному розвитку. Але кінець першої чверті приніс загострення глобальної військово-політичної та економічної конфронтації, це призвело до формування кризових явищ світового масштабу, які супроводжуються підвищеною невизначеністю для підприємницьких структур. У таких умовах особливого значення набуває здатність бізнесу підтримувати стійкість функціонування та адаптуватися до швидких змін зовнішнього середовища.

У сучасній управлінській науці розповсюдженою є думка про те, що одним із ключових факторів забезпечення стійкості бізнесу виступає використання цифрових технологій, які дозволяють оптимізувати бізнес-процеси, підвищити швидкість управлінських рішень, забезпечити гнучкість організаційної структури та розширити канали взаємодії з клієнтами у віртуальному економічному просторі [1, 2].

З метою визначення та оцінки ролі і впливу цифрових технологій у забезпеченні стійкості бізнесу було проведено дослідження організаційного розвитку 50 логістичних підприємств Південного регіону України, що надають послуги з організації перевезень, експедиції вантажів, складського зберігання, митного супроводу та інших логістичних операцій.

Аналіз історії впровадження цифрових технологій вказує на хвилеподібний характер цифровізації бізнес-процесів, що відповідає закономірностям дифузії інновацій. У розвитку цифрових технологій в діяльності підприємств можна виділити чотири хвилі цифровізації.

Перша хвиля (1996–2005 рр.) пов'язана з початковою комп'ютеризацією підприємств та впровадженням систем автоматизованого бухгалтерського обліку, що забезпечило підвищення ефективності обробки фінансової інформації.

Друга хвиля (2003–2013 рр.) характеризується поширенням інтернет-технологій: інтернет-банкінгу, корпоративних веб-сайтів та електронних комунікаційних каналів взаємодії з клієнтами і партнерами.

Третя хвиля (2008–2017 рр.) пов'язана з інтеграцією цифрових технологій у систему управління підприємством через впровадження CRM та ERP-систем, що дозволило автоматизувати управління бізнес-процесами.

Четверта хвиля (з 2015 р.) характеризується розвитком хмарних технологій, мобільного інтернету та інструментів цифрового маркетингу, зокрема SEO-оптимізації, таргетованої реклами та чат-ботів. Її динаміка значно прискорилося під впливом пандемічної кризи, що стимулювала перенесення значної частини бізнес-комунікацій у цифровий простір.

Війна стала потужним каталізатором подальшої цифровізації бізнесу. В умовах порушення логістичних ланцюгів, релокації підприємств, перебоїв у роботі офісної інфраструктури та зростання безпекових ризиків підприємства були змушені розширити використання цифрових технологій для підтримки безперервності бізнес-процесів.

За результатами дослідження було виокремлено три кластери підприємств за рівнем розвитку цифрових технологій та ступенем їх інтеграції у бізнес-процеси. Перший кластер характеризується високим рівнем цифровізації та активним використанням smart-технологій, що забезпечують інтегроване управління бізнес-процесами та ефективну взаємодію з клієнтами у цифровому середовищі.

Другий кластер включає підприємства із середнім рівнем цифровізації, які використовують автоматизовані системи управління, CRM та ERP-технології, а також поступово інтегрують інструменти цифрового маркетингу.

Третій кластер складається з підприємств з низьким рівнем цифровізації, де використання цифрових технологій обмежується автоматизацією бухгалтерського обліку, інтернет-банкінгом та веб-ресурсами.

Аналіз результатів діяльності підприємств у період кризової трансформації економіки 2022–2024 рр. показав суттєві відмінності у рівні їх економічної стійкості. Великі та середні підприємства з високим рівнем цифровізації змогли відновити обсяги реалізації логістичних послуг та операційну рентабельність уже у 2023–2024 рр. Натомість малі підприємства з низьким рівнем цифровізації, які не мали корпоративних веб-сайтів та активної присутності у соціальних мережах, втратили до 30% доходів, а їх операційна рентабельність зменшилася на 7–10%.

Отримані результати свідчать про наявність стійкої залежності між рівнем цифровізації бізнес-процесів та економічною стійкістю підприємств у кризові періоди. В умовах зростання ентропії соціально-економічних процесів цифрові канали комунікації, хмарні сервіси та дистанційні форми організації бізнес-процесів стають ключовими інструментами підтримання безперервності діяльності підприємств і підвищення їх адаптивності до зовнішніх загроз.

Список використаних джерел

1. Клименко К.В. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Т. 3. С. 13–18. DOI: [https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(3\)-2](https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(3)-2).

2. Чкан А.С., Кириченко Н.В., Касай П.Г. Діджиталізація бізнес-процесів як базис забезпечення ефективного менеджменту сучасного підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2021. Т 26. Вип. 3(88). С. 60–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-88-9>.